

VEDLEGG 1: ÅRETS TØRKE OG KORNBEREDSKAP

Som markedsregulator for korn følger Norske Felleskjøp kornproduksjonen og kornmarkedene nøye og er ansvarlig for å utarbeide prognoser for årets kornproduksjon. Disse danner grunnlaget for anbefalinger gitt til Landbruksdirektoratet om nødvendige importkvoter og administrative tollnedsettelse.

Årets tørke har avdekket at norsk kornproduksjon er sårbar. En kornavling tilsvarende 54 % av gjennomsnittet de siste 5 årene, gjør 2018 til et katastrofeår. Dette rammer norsk landbruk ved at sjølforsyningsgraden går ned og behovet for import øker i et år hvor tørken også har rammet flere korneksporterende land. Norske Felleskjøp mener dette aktualiserer ytterligere samfunnets behov for å sikre kornberedskapen både gjennom styrket beredskapslagring av såkorn gjennom etableringen av et eget beredskapslager for korn og også gjennom å styrke kornøkonomien på gårdsnivå. Våre anbefalinger er at Stortinget vedtar følgende:

- 1. Bevilgningene til såkornberedskapen må styrkes i forbindelse med jordbruksoppgjøret 2019.*
- 2. Av hensyn til nasjonal forsyningssikkerhet ber Stortinget om at etableringen av et beredskapslager for korn starter opp i 2019. Stortinget ber Regjeringen sikre finansieringen for oppstart i statsbudsjettet 2019. Stortinget vil fastsette endelig ambisjonsnivå for beredskapslageret når saken behandles høsten 2019.*

Effekten av tørken på årets kornavlinger og sjølforsyningsgraden

Norske Felleskjøp presenterte følgende prognose 12. september.

Tilgang norsk korn (tonn)

	Gjennomsnitt 2013-17	Tilgang 2017	Prognose 2018	Prognose ifht siste 5 år	Prognose ifht siste år
Matkveite	182 000	148 700	75 000	41 %	50 %
Fôrkveite	161 000	236 300	41 000	25 %	17 %
Kveite i alt	343 000	385 000	116 000	34 %	30 %
Matrug	23 000	21 100	5 400	23 %	26 %
Fôrrug/rugkveite	15 000	29 400	6 600	44 %	22 %
Rug i alt	38 000	50 500	12 000	32 %	24 %
Bygg	520 000	545 500	370 000	71 %	68 %
Havre	272 000	270 000	136 000	50 %	50 %
Korn totalt	1 173 000	1 251 000	634 000	54 %	51 %
Erter	3 000	3 800	6 000	200 %	158 %
Oljefrø, åkerbønner	10 000	10 300	4 000	40 %	39 %
Korn, erter, oljefrø	1 186 000	1 265 100	644 000	54 %	51 %
Matandel kveite	53 %	39 %	65 %		
Matandel rug	61 %	42 %	45 %		

(Kjelde historiske data: Landbruksdirektoratet)

Prognosen viser at det vil bli produsert om lag 644 000 tonn korn, erter og oljefrø i 2018 mot gjennomsnittet på 1 186 000 tonn per år de siste 5 årene. Årets avling utgjør dermed 54% av hva som har vært normalen de siste 5 årene. Matkornproduksjonen er prognosert til å bli på drøyt 80 000 tonn mot i overkant av 200 000 tonn som gjennomsnitt for årene 2013-2017. Dette tilsier at norske kornprodusenter i inneværende sesong har produsert om lag 41 % matkorn i 2018 sammenlignet med gjennomsnittet for de siste 5 årene.

Norske møller trenger om lag 330 000 tonn matkorn. Som følge av tørken må det derfor for sesongen 2018/2019 importeres om lag 250 000 tonn matkorn mot et gjennomsnitt på 130 000 tonn i årene 2013-2017. Dette kan i realiteten bli noe lavere på grunn av at det er overlagret korn fra sesongen 2017/2018, men effekten på sjølforsyningsgraden er beregnet å gi en nedgang på 5.3 prosentpoeng sammenlignet med sesongen 2018/2017.

I snitt ble det importert 420 000 tonn karbohydrater (korn mm) til kraftfôr i årene 2013 - 2017. I år er totalbehovet for karbohydratråvarer (ikke soya) til kraftfôrproduksjonen estimert til 1 495 000 tonn. Med årets avling av fôrkorn gir dette et importbehov i 2018 på 894 000 eller en økning på 120%.

Effektene av redusert fôrproduksjon på sjølforsyningsgraden er ennå ikke beregnet. Vi forventer at avlingsnedgangen for grovfôr vil bli på mellom 30 og 50%. Som følge av lite grovfôr forventer vi endringer i fôringsstrategiene med økt forbruk av kraftfôr. Vi antar at samlet vil effektene av dette gi Norge en sjølforsyningsgrad ned mot 30 - 35%.

Effekten av tørken på kornøkonomien.

I 2017 ble det omsatt norskprodusert korn for om lag 3,5 mrd. kroner. Basert på målprisene som ble vedtatt i jordbruksoppgjøret 2018 vil årets prognoserte avlingsnivå gi en totalinntekt

på 1. 8 mrd. Sammenlignet med 2017 innebærer dette at kornsektoren totalt får et brutto tap på 1, 7 mrd. kroner i 2018. Kompensert for en avlingskaderstatning beregnet til mellom 450 og 600 millioner totalt, har norske kornbønder til sammen en netto nedgang i salgsinntekt på mellom 1,1- 1,3 mrd. kr i 2018.

Behov for styrket beredskap på såkorn.

I årets statsbudsjett er det i tråd med den vedtatte jordbruksavtale, avsatt 3, 7 millioner til et beredskapslager for såkorn. Norske Felleskjøp har advart om at dette beløpet langt fra sikrer en god nok beredskap på såkorn. Det trengs årlig ca. 70.000 tonn såkorn til dagens kornareal i Norge, 55 000 tonn av dette er sertifisert vare. Med et gjennomsnittlig salg av sertifisert såvare av vårkorn på ca. 48.000 tonn, minus et forutsatt normallager på 5% hos såkornforretningene (2.400 tonn), gir dette behov for 45.600 tonn såvare av vårkorn.

Bevilgningen i 2017 på 3,7 mill. kroner dekker, når tilskuddssatsen er satt til 60 øre pr. kg, et beredskapslager på i alt 6200 tonn. Med det pliktige forretningsmessige lageret såvarefirmaene er pålagt, gir dette et totalt beredskapslager i et normalår på 8600 tonn.

Norske Felleskjøp mener ordningen så langt har vært underfinansiert og at den også har hatt et altfor lavt ambisjonsnivå når det gjelder beredskapsvolum. Godtgjørelsen på 60 øre pr. kg har heller ikke vært indeksregulert siden etablering i første versjon på midten av 90-tallet. En må også reise spørsmålet om ordningen bør dekke beredskap for hele såkornbehovet på 70.000 tonn eller bare for vårkorn med behov for 55.000 tonn sertifisert vare. All erfaring viser at leierensing/hjemmeproduksjon øker i år med mye og godt såkorn og reduseres i de vanskelige årene. Et beredskapslager på 25% av beregningsgrunnlaget ville gitt et beredskapslager på 11.600 tonn i tillegg til det pålagte kommersielle lageret på 2400 tonn som er grunnlaget for det hele tatt å få utbetalt tilskudd.

For neste sesong er det et stort press på å få tilgang på nok såkorn. Felleskjøpet Agri har i denne forbindelse fremskaffet et tilleggsareal på 3000 daa gjennom dispensasjon fra Mattilsynet slik at såkorn kan høstes fra større arealer enn normalt dette året. Likevel aktualiserer dette betydningen av samfunnets behov for å sikre beredskap på nødvendige innsatsvarer som såkorn. Norske Felleskjøp anbefaler at ambisjonsnivået for såkornlageret heves til 40% av et beregnet årsbehov, tilsvarende 18240 tonn, og vil be Stortinget om å følge opp dette.

Beregnet kostnader for såkornlager ved ulike ambisjonsnivå

25%: Økte bevilgning som trengs for å lagre 11 400 tonn med 0,60 øre i støtte pr kg:

6,84 mill kr

40%: Økte bevilgning som trengs for å lagre 18 240 tonn med 0,60 øre i støtte pr kg:

10,944 mill kr

Behov for styrket beredskap på korn.

Norske Felleskjøp mener det vil være et viktig signal både til samfunnet og til hele verdikjeden at arbeidet med å etablere et beredskapslager for korn etter årets tørke, gis prioritert. Norske Felleskjøp gjennomfører i den forbindelse en utredning for å gi våre anbefalinger til myndighetene om hva som er den optimale løsningen for å styrke beredskapen både ut fra hensynet til bonden, samfunnet, markedsregulator og for kommersielle interesser. Utredningen skal ferdigstilles ved årskiftet. Imidlertid vil vi allerede nå trekke fram to forhold som aktualiserer beredskapslagring av korn ut fra samfunnets interesser.

1. Årets tørke har dokumentert at endringer i værssystemene svekker den beredskapen vi har gjennom nasjonal produksjon. Og at dette kan endres dramatisk fra ett år til et annet. En økning i importen i 2018 av fôrråvarer på 120% og i matkornimporten på om lag 92 % gjør Norge betydelig mer avhengig av importert råvare for å opprettholde nasjonal matproduksjon. Norske Felleskjøp vil også peke på svingningene i matkornavlingene er store fra år til år. Det er derfor viktig å kunne bygge opp lagrene av norsk korn i gode kornår til bruk i dårlige år, slik at norskandelen økes.
2. Vår evne til å lagre kornet er gjennom år svekket ved at tilgjengelig lagerkapasitet er nedbygget. Pr 1. oktober 2018 er estimert nominell lagerkapasitet på norske kornanlegg 1.130.000 tonn. For et år med alminnelig drift i et normalt kornår med avling på 1,25 millioner tonn er dette snaut. En oppstilling fra landbruksdirektoratet viser at fra 1996 til 2018 er det tatt ut 167.000 tonn lagerplass, mens estimert tilgang gjennom nybygg på gjenværende kornanlegg er 40.000 tonn lagerplass.

Norske Felleskjøp stiller seg i denne forbindelse bak tidligere innspill fra Norsk Landbrukssamvirke oversendt næringskomiteen i januar 2018, om å starte opp arbeidet med å stryke forsyningssikkerheten av matkorn allerede i budsjettet for 2019. Norske Felleskjøp ber Stortinget følge opp denne anmodningen: